

ESEU

Unde se ascunde „Dumnezeu“?

Jean-Luc Marion
Idolul și distanța. Cinci studii
Colecția „Acta Phenomenologica“
Editura Humanitas, 2008

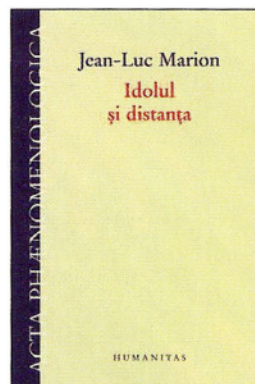
Jean-Luc Marion este unul dintre cei mai importanți filozofi francezi ai ultimelor decenii, reprezentant al filozofiei „continentale“ (opuse celei analitice), cărțile sale construind punți solide între domenii distincte, cum ar fi istoria filozofiei, teologia și fenomenologia. Elev al lui Jacques Derrida și urmaș al acestuia pe linia schițării a ceea ce ar putea fi numit „proximitatea“ dintre filozofie și teologie, Marion a lăsat în urmă câteva concepte fundamentale nu doar pentru mediul academic, ci și pentru înțelegerea mai largă a unui *Weltanschauung* al postmodernității, în care celebra sentință nietzscheană „Dumnezeu a murit“ nu mai poate fi înțeleasă la fel ca în urmă cu un veac. Cele trei cărți ale sale despre Descartes îl confirmă drept unul dintre cei mai originali cercetători cartezieni din ultima vreme, iar textele sale „pur“ fenomenologice repun în discuție problema fenomenalității prin lentila bifocală a obiectivității husserliene și a ființei heideggeriene. Lucrările sale cu miez teologic (scrise într-un jargon fenomenologic care le face puțin accesibile și cu „limite“ în lectura specializată a teologilor) – cele mai notabile fiind *L'idole et la distance* (1977) și *Dieu sans être* (1982) – circumscriu gândirea idolului conceptual numit „Dumnezeu“ în afara ființei și a idolatriei metafizice. „Moartea lui Dumnezeu“ nu înseamnă, așadar, epoca ateismului sau sfârșitul creștinismului, ci o altfel de prezență a Absolutului, departe de idoli, o prezență – paradoxal – tot mai intimă în pofida acestei distanțări. Tema idolatriei e analizată de filozoful francez în strânsă legătură cu alte două concepte-cheie în opera sa, ca „intenționalitatea iubirii“ și „darul“ (concept

tratat și de Jacques Derrida).

Idolul și distanța se situează în siajul lui Heidegger, propunând o deconstrucție a metafizicii de pe poziții proprii, dar și contra acestuia, afirmând o gândire dincolo de ființă. Analizând ideea morții lui Dumnezeu prin scrierile lui Nietzsche, Hölderlin sau Dionisie Areopagitul, Marion demonstrează, cu un ascuțit instrumentar fenomenologic, că prăbușirea idolilor nu anunță căderea definitivă a cortinei, ci o retragere a divinului, o distanțare și o revenire și mai adevărată sub o altă formă. Studiul despre dispariția zeilor și a figurii lui Hristos la Hölderlin, dar și acela – mai doct teologic – dedicat unui mare părinte grec, Dionisie (cu ecouri și din Maxim Mărturisitorul sau Grigorie din Nyssa), explică absența lui Dumnezeu printr-o fidelitate a Tatălui, în epoca modernă. Esențială rămîne eliberarea de metafizică și de gândirea lui Dumnezeu de pe poziții non-metafizice: „Poate că trebuie, într-adevăr, să-renunțăm să-l gândim pe Dumnezeu pornind de la ființă, și asta nu numai când onto-teologia, cu a ei concluzie «Dumnezeu e mort», nu-i lasă credinciosului altă alegere respectabilă [...]. Trebuie, poate, întărind demersul nostru prin circularitatea trimerilor, să înțelegem cu seriozitate ceea ce distanța laudei (Dionisie) dă spre a fi gândit: ființa nu reprezintă un nume esențial al lui Dumnezeu (dar – să o spunem răspicat – nici Unul, Binele sau Adevărul) și, prin urmare, Dumnezeu nu devine cu puțință de gândit decât odată ce de negânditul este recunoscut ca loc, condiție și măsură“.

O carte pentru specialiști, apărută cu trei decenii în urmă, într-un moment în care problemele iscate de Mai '68 încă erau în mare vogă (teoriile marxiste, ateismul și pozitivismul feroce), *Idolul și distanța* are, pe terenul mai cuprinzător al filozofiei ideilor, meritul de a marca o cotitură „teologică“ în domeniul științific al fenomenologiei. Și este semnul că problema religiei, discutată de pe poziții fundamentale neteologice, nedogmatice (și de alți gânditori contemporani precum Richard Rorty, Charles Taylor, Gianni Vattimo sau John D. Caputo), este încă una de o extremă și sensibilă actualitate culturală.

Florina Pîrjol

35 lei

traducere din limba
franceză de Tinca Prunea
Bretonnet și Daniela Pălășan

control științific
Cristian Ciocan